

Samling af Afgørelser

GENERALADVOKAT
N. WAHLS STILLINGTAGEN
af 3. juli 2014 ¹¹

Sag C-169/14

**Juan Carlos Sánchez Morcillo
María del Carmen Abril García
mod
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Audiencia Provincial de Castellón (Spanien))

»Direktiv 93/13/EØF — urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler — egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår til ophør — begrænsning af muligheden for at appellere en afgørelse vedrørende en indsigelse mod realisering af pant i fast ejendom — medlemsstaternes procesautonomi — effektivitetsprincippet — effektiv domstolsbeskyttelse — processuel ligestilling«

1. Domstolen får regelmæssigt forelagt spørgsmål vedrørende virkningerne og rækkevidden af den beskyttelse af forbrugerne, der følger af direktiv 93/13/EØF², navnlig i forhold til overholdelsen af princippet om medlemsstaternes procesautonomi. Den foreliggende sag giver Domstolen lejlighed til at præcisere, at den EU-retlige forbrugerlovgivnings indvirkning på medlemsstaternes procesret ikke er uden grænser.

2. Denne sag udspringer direkte af den lovændring, der blev gennemført i Spanien på baggrund af Aziz-dommen³. Domstolen fastslog i denne dom, at den dagældende spanske lovgivning ikke var forenelig med effektivitetsprincippet, for så vidt som de procedurer med henblik på realisering af pant i fast ejendom, der indledes af erhvervsdrivende, og hvori forbrugerne er modparter, gjorde det umuligt eller uforholdsmæssigt svært at anvende den beskyttelse, som direktiv 93/13 tilsigter at give forbrugerne. Den spanske lovgiver ændrede efter denne dom en række bestemmelser i Ley de Enjuiciamiento Civil (lov om civil retspleje), der finder anvendelse på fuldbyrdelsesprocedurer, således at det i forbindelse med procedurer med henblik på realisering af pant i fast ejendom blev muligt at rejse indsigelse på grundlag af urimelige kontraktvilkår, og opretholdt samtidig andre bestemmelser i den nævnte lov.

1 — Originalsprog: fransk.

2 — Rådets direktiv af 5.4.1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler (EFT L 95, s. 29).

3 — C-415/11, EU:C:2013:164.

3. Det er den ordning, der er indført ved den nævnte lovændring, der nu indirekte anfægtes ved visse nationale retter⁴, herunder den forelæggende ret. Den nationale ret i hovedsagen ønsker nærmere bestemt oplyst, for det første, om den forpligtelse, der i medfør af artikel 7 i direktiv 93/13 påhviler medlemsstaterne, til at sikre egnede og effektive midler med henblik på at bringe anvendelse af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og erhvervsdrivende, til ophør, og for det andet, om retten til en effektiv domstolsbeskyttelse er til hinder for en national bestemmelse, der ikke fastsætter en ret for revisitus til i forbindelse med en tvangsfuldbyrdsprocedure at iværksætte appel til prøvelse af afgørelsen om ikke at tage indsigelsen mod den nævnte fuldbyrdelse til følge.

I – Retsforskrifter

A – Direktiv 93/13

4. Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

5. Det fremgår af det nævnte direktivs artikel 7, stk. 1, at »[m]edlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

B – Spansk ret

6. Lov nr. 1/2003 har ifølge lovens forarbejder til formål at indføre en række foranstaltninger for at forbedre situationen for pantebrevsdebitorer, der som følge af den økonomiske og finansielle krise har vanskeligt ved at opfylde deres finansielle forpligtelser. Det anføres endvidere i forarbejderne til den nævnte lov, at den har til formål at ændre proceduren for realisering af pant i fast ejendom med henblik på at afhjælpe visse forhold, som var uforenelige med EU-retten, og som var genstand for dom Aziz (EU:C:2013:164).

7. Lov nr. 1/2013 fastsætter ændringer til bl.a. artikel 695 i lov om civil retspleje⁵, der vedrørende realiseringen af pant i fast ejendom nu bestemmer:

»Indsigelse mod fuldbyrdelsen

1. I de procedurer, der er omfattet af nærværende kapitel, kan revisiti indsigelse mod fuldbyrdelsen kun tages til følge, hvis den bygger på følgende grunde:

1) Sikkerheden eller den fordring for hvilken sikkerheden er stillet, bortfalder, [...]

4 — Den foreliggende sag udgør nemlig ikke et enkeltstående tilfælde. Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (lov nr. 1/2013 af 14.5.2013 om forbedring af beskyttelsen af pantebrevsdebitorer, gældsomlægning og almene lejeboliger) (BOE nr. 116 af 15.5.2013, s. 36373, herefter »lov nr. 1/2013«) er genstand for en række sager, der i øjeblikket verserer for Domstolen (jf. bl.a. sag C-645/13, Caja Rurales Unidas, der vedrører et præjudicielt spørgsmål, som er forelagt af Juzgado de Primera Instancia de Barcelona, og som angår en problemstilling svarende til den, der er rejst i den foreliggende sag).

5 — Ley de enjuiciamiento civil af 7.1.2000, BOE nr. 7 af 8.1.2000, s. 575, senest ændret ved lovdekret nr. 7/2013 af 28.6.2013, BOE nr. 155 af 29.6.2013, s. 48767 (herefter »LEC«).

- 2) Der er begået fejl ved beregningen af det udestående skyldige beløb [...]
- 3) I forbindelse med fuldbyrdelse af pantsat i løsøre, eller for goder, for hvilke der er stillet sikkerhed uden besiddelse, hvis der er stiftet yderligere panterrettigheder, pant i løsøre eller i fast ejendom eller foretaget udlæg registreret før den pantehæftelse, der begrundes proceduren, hvilket skal godtgøres ved fremlæggelse af uddrag af registret.
- 4) Et kontraktvilkår, som udgør fuldbyrdelsesgrundlaget, eller som er afgørende for beregningen af det udestående skyldige beløb, anses for urimeligt.

2. Når der er fremsat en indsigelse som omhandlet i stk. 1, indstiller rettens justitskontor fuldbyrdelsen og indkalder parterne til møde ved den ret, der har anordnet fuldbyrdelsen. Der skal hengå mindst 15 dage fra indkaldelsen til mødet for retten. Ved dette møde skal retten høre parterne og gennemgå de forelagte dokumenter. Senest to dage efter mødet skal retten ved kendelse meddele sin afgørelse i sagen.

3. En kendelse, som tager en indsigelse til følge, der bygger på første og tredje grund i stk. 1 i nærværende artikel, udsætter fuldbyrdelsen; en kendelse, som tager en indsigelse til følge, som bygger på anden grund, fastsætter det beløb, for hvilket fuldbyrdelsen skal fortsætte.

Såfremt den fjerde indsigelsesgrund tages til følge, indstilles fuldbyrdelsen ikke, hvis det pågældende kontraktvilkår udgør fuldbyrdelsesgrundlaget. I modsat fald opretholdes fuldbyrdelsen uden anvendelse af det urimelige kontraktvilkår.

4. Kendelser, hvorved det besluttet, at fuldbyrdelsen skal indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, kan appelleres.

I alle andre tilfælde kan kendelser, hvorved der tages stilling til indsigelsesgrunde, som er omfattet af denne artikel, ikke appelleres, og virkningen heraf gælder alene for den fuldbyrdelsessag, hvori kendelsen afsiges.«

II – Tvisten i hovedsagen, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

8. Hovedsagen udspringer af en tvist mellem Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (herefter »BBVA«) og Juan Carlos Sánchez Morcillo og María del Carmen Abril García (herefter »appellanterne«) inden for rammerne af en indsigelse mod realisering af pant i deres primære bolig.

9. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at BBVA og appellanterne den 9. juni 2003 indgik en låneaftale med sikkerhed i fast ejendom, der blev bevidnet af en notar. BBVA lånte ved denne aftale 300 500 EUR til appellanterne, som forpligtede sig til at tilbagebetale lånet ved erlæggelse af 360 månedlige ydelser frem til den 30. juni 2028. Appellanterne stillede sikkerhed for opfyldelsen af deres forpligtelse ved stiftelse af pant i deres faste ejendom, der tjener som deres bolig. Det fremgik af låneaftalens artikel 6a, at morarenten i tilfælde af, at skyldnerne ikke opfyldte deres betalingsforpligtelse, og hvor BBVA derfor havde ret til at foretage førtidig opsigelse af lånet, skulle udgøre 19% p.a., idet den gældende lovbestemte rentesats i Spanien udgjorde 4% i den pågældende periode.

10. Da låntagerne ikke opfyldte deres forpligtelse til at betale de månedlige ydelser i henhold til aftalen, indgav BBVA den 15. april 2011 en begæring om realisering af pant i fast ejendom mod appellanterne med påstand om, at appellanterne blev pålagt at betale, og at den ejendom, der var pantsat til sikkerhed for opfyldelsen af deres forpligtelse, blev sat på tvangsaktion.

11. Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón, som behandlede denne begæring, iværksatte proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom og rettede påkrav om betaling til appellanterne efter at have udstedt fuldbyrdelsesordre.

12. Appellanterne gav møde i sagen den 12. marts 2013 og rejste indsigelse mod realiseringen af pantet i den faste ejendom, idet de i det væsentlige gjorde gældende, for det første, at det fremlagte dokument ikke kunne tjene som fuldbyrdelsesgrundlag, og at fuldbyrdelsesordren derfor var ugyldig, og for det andet, at Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón ikke var den kompetente domstol.

13. Den 19. juni 2013 afsagde Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón kendelse, hvorved den afviste indsigelsen og anordnede, at realiseringen af den bolig, der var stillet til sikkerhed, skulle fortsættes.

14. Appellanterne iværksatte appel af denne afgørelse. Efter at retten havde antaget appellen til realitetsbehandling, blev sagen overgivet til Audiencia Provincial de Castellón (provinsdomstol i Castellón).

15. Audiencia Provincial de Castellón har anført, at LEC's artikel 695, stk. 4, giver rekvirenten mulighed for at appellere den afgørelse, hvorved indsigelsen tages til følge, hvilket indebærer, at proceduren vedrørende realiseringen af pant i fast ejendom indstilles, eller at det fastslås, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår, mens rekvisitus derimod ikke har mulighed for at appellere den afgørelse, der er afsagt imod ham, eftersom appelmuligheden er udelukket i alle andre tilfælde.

16. Da den forelæggende ret er af den opfattelse, at den nævnte bestemmelse kan være uforenelig med formålet med den beskyttelse, der forfølges med direktiv 93/13 samt med retten til adgang til effektive retsmidler, der er fastsat i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), har Audiencia Provincial de Castellón besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Er artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13[...], hvorefter medlemsstaterne skal sikre, at der i forbrugernes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og erhvervsdrivende, til ophør, til hinder for en processuel bestemmelse – som den i artikel 695, stk. 4, i [LEC] omhandlede – der, i forbindelse med fastsættelsen af retsmidlerne til prøvelse af afgørelser, hvorved der tages stilling til indsigelser mod fuldbyrdelsen af pantsatte værdier eller aktiver, bestemmer, at der kun kan iværksættes appel af en kendelse, hvorved der træffes beslutning om, at proceduren skal indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, mens det i alle øvrige tilfælde ikke er tilladt at iværksætte appel, hvilket umiddelbart indebærer, at rekvirenten har mulighed for at appellere, hvis rekvisiti indsigelse tages til følge, og der træffes afgørelse om, at proceduren skal indstilles, eller at det urimelige kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, mens rekvisitus, der er forbruger, ikke kan appellere i tilfælde af, at der ikke gives medhold i vedkommendes indsigelse?
- 2) Er det inden for rammerne af de EU-retlige forskrifter om forbrugerbeskyttelse i direktiv 93/13[...] foreneligt med princippet om retten til effektive retsmidler og retten til en retfærdig rettergang med processuel ligestilling, som fastsat i artikel 47 i [chartret], når en national bestemmelse som artikel 695, stk. 4, i [LEC], der fastsætter mulighederne for appel i forbindelse med afgørelser, hvorved der tages stilling til indsigelser mod fuldbyrdelsen af pantsatte værdier eller aktiver, alene tillader, at der iværksættes appel af kendelser, hvorved der træffes beslutning om, at proceduren skal indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, mens det i alle øvrige tilfælde ikke er tilladt at iværksætte appel, hvilket umiddelbart indebærer, at rekvirenten har mulighed for at appellere, hvis rekvisiti indsigelse tages til følge, og der træffes afgørelse om, at proceduren skal indstilles, eller at det urimelige kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, mens rekvisitus ikke kan appellere i tilfælde af, at der ikke gives medhold i vedkommendes indsigelse?«

17. Ved kendelse af 5. juni 2014 efterkom Domstolens præsident den forelæggende rets begæring om, at den foreliggende sag behandles efter den fremskyndede procedure, der er fastsat i artikel 23a i statuten for Den Europæiske Unions Domstol og artikel 105 i Domstolens procesreglement.

18. BBVA, appellanterne, den spanske regering og Europa-Kommissionen har afgivet skriftlige indlæg.

19. BBVA, den spanske regering og Kommissionen har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet, der blev afholdt den 30. juni 2014.

III – Analyse

A – *Det første spørgsmål: overholdelse af effektivitetsprincippet*

20. Den forelæggende ret ønsker med det første spørgsmål oplyst, om en national procesregel som i det foreliggende tilfælde LEC's artikel 695, stk. 4, der i forbindelse med procedurer med henblik på realisering af pant i fast ejendom begrænser retten til at iværksætte appel til at indgive appel til prøvelse af en kendelse, hvorved det besluttes, at fuldbyrdelsen skal indstilles, eller at et urimeligt kontaktvilkår ikke skal finde anvendelse, under hensyn til effektivitetsprincippet er foreneligt med direktiv 93/13. Den forelæggende ret er på dette punkt af den opfattelse, at den nævnte bestemmelse potentielt er til hinder for, at en skyldner kan udøve retten til at få adgang til en højere retsinstans, selv om en sådan ret tilkommer kreditor, og til at få et eventuelt urimeligt kontraktvilkår erklæret ugyldigt.

21. Det bemærkes, at den forelæggende ret synes at tage udgangspunkt i den antagelse, at den gennemførte ændring ved lov nr. 1/2003 ikke i tilstrækkeligt omfang tager hensyn til den lære, der følger af dom Aziz (EU:C:2013:164). LEC's artikel 695, stk. 4, der i forbindelse med en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom ikke giver rekvisitus mulighed for at appellere den afgørelse, der træffes i første instans om ikke at tage hans indsigelse til følge, bringer nemlig den effektive beskyttelse af forbrugere, der følger af direktiv 93/13, i fare.

22. Selv om den forelæggende ret ikke har nævnt spørgsmålet om, hvorvidt artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 er til hinder for, at Domstolen fastslår, at den har kompetence til at tage stilling til, om de omtvistede nationale bestemmelser er forenelige med det nævnte direktiv, finder jeg det hensigtsmæssigt indledningsvis at behandle dette spørgsmål.

23. BBVA har nemlig i sit skriftlige indlæg anført, at den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse, dvs. LEC's artikel 695, stk. 4, er en præceptiv bestemmelse, der ikke fremgår af en aftale, og som derfor ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13. BBVA har bl.a. henvist til den dom, som Domstolen for nylig afsagde i sagen Barclays Bank⁶.

24. Jeg bemærker, at Domstolen i denne sag fastslog, at de nationale bestemmelser, som var genstand for den præjudicielle forelæggelse, ikke var omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13. Domstolen anførte som begrundelse for dette resultat for det første, at de nationale bestemmelser, der var genstand for den præjudicielle forelæggelse, var fastsat ved lov eller administrativt og var ikke gentaget i den i hovedsagen omhandlede kontrakt⁷, for det andet, at ingen af bestemmelserne vedrørte

6 — C-280/13, EU:C:2014:279.

7 — Ibidem (præmis 40).

omfanget af den nationale rets kompetence til at efterprøve, om et kontraktvilkår er urimeligt, og for det tredje, at de nævnte bestemmelser fandt anvendelse, uden at der var foretaget en ændring af deres anvendelsesområde eller deres rækkevidde i form af et kontraktvilkår. Det kunne således med føje lægges til grund, at den kontraktmæssige ligevægt forblev respekteret⁸.

25. I denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, at »[k]ontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser, [ikke] er underlagt direktivets bestemmelser«. Denne bestemmelse skal sammenholdes med 13. betragtning til samme direktiv, hvori anføres, at »udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« [ligeledes] omfatter [...] de regler [i artikel 1, stk. 2], som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning«.

26. I det foreliggende tilfælde forekommer det derfor legitimt at rejse spørgsmålet om, hvorvidt direktiv 93/13 finder anvendelse. Hverken parterne i hovedsagen eller Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón synes nemlig at have anført, at der er tale om kontraktvilkår, som må anses for urimelige i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i direktiv 93/13. Rekvisiti i proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom har i denne henseende begrænset sig til at anføre, at det dokument, der ligger til grund for begæringen om realisering af pant i fast ejendom, var behæftet med en formmangel, og at Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón ikke var kompetent til at behandle begæringen. Den forelæggende rets henvisning til punkt 1 i bilaget til direktiv 93/13, der blandt de kontraktvilkår, som er omhandlet i samme direktivs artikel 3, stk. 3, litra q), nævner de kontraktvilkår, hvis formål er »at ophæve eller indskrænke forbrugerens adgang til at rejse søgsmål eller benytte andre retsmidler«, kan give anledning til den antagelse, at tvisten i det foreliggende tilfælde ikke vedrører låneaftalen med pant i fast ejendom mellem parterne i hovedsagen, men de præceptive bestemmelser i loven om civil retspleje.

27. Da der i forelæggelsesafgørelsen henvises til det vilkår om morarenter på 19%, der er indeholdt i låneaftalen med pant i fast ejendom, og da der består en formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale domstol forelægger, er relevante, kan det imidlertid ikke udelukkes, at den foreliggende sag angår spørgsmålet om, hvorvidt et kontraktvilkår om fastsættelse af morarenter er urimeligt, idet denne situation kan sidestilles med de situationer, som gav anledning til Domstolens domme i sagerne Banco Español de Crédito⁹ og Aziz¹⁰. Disse sager omhandlede netop tvister, i hvilken forbindelse den forelæggende ret var i tvivl om omfanget af de beføjelser, som denne ret var tillagt ved direktiv 93/13, med hensyn til at vurdere, om et kontraktvilkår om morarenter er urimeligt.

28. Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at det ikke uden videre kan udelukkes, at direktiv 93/13 finder anvendelse i hovedsagen.

29. Med denne præcisering for øje vil jeg herefter undersøge sagens realitet, idet jeg indledningsvis vil anføre en række betragtninger vedrørende betydningen og rækkevidden af Aziz-dommen.

8 — Domstolen fastslog, at til forskel fra den sag, som gav anledning til dom RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 25), var parterne ikke nået til enighed om en udvidelse af anvendelsesområdet for en ordning, som var fastsat af den nationale lovgiver (dom Barclays Bank, EU:C:2014:279, præmis 41).

9 — C-618/10, EU:C:2012:349.

10 — EU:C:2013:164.

1. Betydningen og rækkevidden af Aziz-dommen for vurderingen af, om procedurer med henblik på realiseringen af pant i fast ejendom er effektive under hensyn til direktiv 93/13

30. I forlængelse af, hvad jeg anførte i mit forslag til afgørelse i Macinský og Macinská-sagen¹¹, erindrer jeg om, at det spørgsmål, som var forelagt Domstolen i den sag, der gav anledning til Aziz-dommen, indgik i den generelle problematik vedrørende de beføjelser og forpligtelser, der er tillagt den nationale ret ved efterprøvelsen af, om de kontraktvilkår, der er indeholdt i aftaler, der er indgået med forbrugere, er urimelige. Der var nærmere bestemt tale om at fastlægge det ansvar, der påhviler den ret, som skal behandle det anerkendelsessøgsmål, der er knyttet til en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, for i givet fald at sikre den effektive virkning af afgørelsen i anerkendelsessøgsmålet, såfremt det heri fastslås, at kontraktvilkåret, der udgør fuldbyrdelsesgrundlaget, er urimeligt, og dermed, at indledning af den nævnte fuldbyrdelsesprocedure var urimelig¹².

31. Domstolen fastslog under henvisning til grænserne for medlemsstaternes procesautonomi, der følger af det EU-retlige effektivitetsprincip, at den dagældende spanske lovgivning vedrørende realisering af pant i fast ejendom var egnet til at gribe negativt ind i effektiviteten af den retsbeskyttelse, der søges opnået ved direktiv 93/13, idet den gjorde det umuligt for den ret, som behandlede anerkendelsessøgsmålet, og hvorved forbrugeren havde anlagt sag med påstand om, at det kontraktvilkår, som udgjorde fuldbyrdelsesgrundlaget, var urimeligt, at iværksætte foreløbige retsmidler, som kunne føre til udsættelse af proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom eller være til hinder herfor, når anvendelsen af sådanne midler syntes nødvendige for at sikre den fulde virkning af rettens endelig afgørelse¹³.

32. Domstolens dom stiller således i lyset af effektivitetsprincippet spørgsmålstegn ved en national lovgivning, der ikke giver forbrugeren og endnu mindre retsinstansen mulighed for at anføre, at aftalen indeholder et urimeligt kontraktvilkår, som begrundelse for en indsigelse mod en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom. Domstolens argumentation var bl.a. baseret på den omstændighed, at i den ordning, der indtil daværende tidspunkt havde fundet anvendelse, havde forbrugeren ikke haft mulighed for at rejse indsigelse, og retten ikke haft mulighed for at udsætte proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom under henvisning til, at den omtvistede låneaftale indeholdt urimelige kontraktvilkår. Der var tale om en situation, hvor det *udelukkende* syntes at være muligt at give en efterfølgende retsbeskyttelse af erstatningsmæssig art, idet en sådan beskyttelse ikke var egnet til at udgøre tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af kontraktvilkår, der er forbudte i henhold til direktiv 93/13, til ophør.

33. Det er med andre ord den omstændighed, at proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom er fuldstændig adskilt fra det anerkendelsessøgsmål, som forbrugeren anlægger med henblik på at få visse urimelige kontraktvilkår erklæret ugyldige, der er blevet anset for problematisk i lyset af den beskyttelse, som direktiv 93/13 giver forbrugeren. Det er åbenbart, at denne beskyttelse er utilstrækkelig, eftersom det på ingen måde er muligt at forhindre tvangsfuldbyrdelsesproceduren vedrørende den faste ejendom, heller ikke selv om skyldneren har anlagt et anerkendelsessøgsmål med henblik på at få fastslået, at vilkår i låneaftalen om pant i fast ejendom er urimelige. Det er ikke proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom, der som sådan rejses tvivl om, men sammenkædningen med et søgsmål, hvorved det fastslås, at det eller de kontraktvilkår, der er blevet anset for urimelige, er ugyldige.

11 — C-482/12, EU:C:2013:765, punkt 72 ff.

12 — Jf. dom Aziz (EU:C:2013:164, præmis 49).

13 — Ibidem, præmis 59.

2. Vurdering af den i hovedsagen omhandlede processuelle bestemmelse

34. Den foreliggende sag vedrører et helt andet spørgsmål end det spørgsmål, der er behandlet i dom Aziz (EU:C:2013:164), idet den udelukkende vedrører den processuelle regel i LEC's artikel 695, stk. 4, der ikke giver mulighed for at appellere til en højere instans, når den ret, der skal tage stilling i proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom, ikke giver en forbruger, der er skyldner, medhold.

35. LEC's artikel 695, stk. 4, vedrører et forhold, der på ingen måde er reguleret ved direktiv 93/13. Direktivet indeholder nemlig ingen bestemmelser om, hvor mange instanser der skal have ansvaret for at udøve domstolskontrol med de kontraktvilkår, der er omfattet af direktivets anvendelsesområde.

36. Som Domstolen gentagne gange har fastslået, vedrører dette spørgsmål, i mangel af harmonisering, medlemsstaternes procesautonomi, dog på betingelse af, at de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, ikke er mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til EU-retten (effektivitetsprincippet)¹⁴.

37. I det foreliggende tilfælde er det min opfattelse, at den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse ikke på nogen måde er problematisk i forhold til overholdelsen af disse to principper.

38. Hvad angår ækvivalensprincippet foreligger der efter min opfattelse ikke omstændigheder, der gør det muligt at fastslå, at beskyttelsen af de rettigheder, som skyldnere tillægges i Unionens retsorden, er mindre gunstig end den, der gælder for tilsvarende søgsmål ifølge den nationale lovgivning. Når der henses til forbrugernes processuelle rettigheder synes den regel, der finder anvendelse på de indsigelsesgrunde, der støttes på direktiv 93/13, at svare til den regel, der finder anvendelse på de indsigelsesgrunde, som støttes på de nationale bestemmelser. LEC's artikel 695 udelukker nemlig rekvisitus fra adgang til appel i alle tilfælde, uanset om søgsmålet støttes på den omstændighed, at vilkår i en låneaftale med pant i fast ejendom muligvis er urimelige i henhold til direktiv 93/13, eller på de andre indsigelsesgrunde, der er nævnt i denne artikel.

39. Som jeg vil redegøre for nedenfor, er det endvidere ud fra effektivitetsprincippet ikke muligt at fastslå, at den i det foreliggende tilfælde omhandlede nationale lovgivning har gjort det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til direktiv 93/13.

40. For at besvare den forelæggende rets spørgsmål vil jeg først behandle spørgsmålet om retten til adgang til appel inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, og derefter vil jeg undersøge den problemstilling, der vedrører en ubalance i forholdet mellem kreditor og skyldner i forbindelse med realisering af pant i fast ejendom.

a) Effektiv beskyttelse og skyldners ret til appel i en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom

41. For det første er jeg i modsætning til, hvad den forelæggende ret synes at antyde¹⁵, af den opfattelse, at de krav til effektiv beskyttelse, der er nævnt i direktiv 93/13, og som følger af dom Aziz (EU:C:2013:164), fuldt ud er overholdt, idet der ved LEC er indført mulighed for inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant fast ejendom at påberåbe sig en indsigelsesgrund

14 — Domme Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, præmis 12), Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, præmis 39 og 43) og van der Weerd m.fl. (C-222/05 – C-225/05, EU:C:2007:318, præmis 28).

15 — Audiencia Provincial de Castellón har nemlig anført, at den spanske lovgiver har foretaget en »fejlagtig gennemførelse« af de af Domstolen opstillede kriterier.

mod fuldbyrdelsen, som vedrører urimelige kontraktvilkår. Det kan ikke af denne dom udledes, at det ud over den nævnte tilføjelse påhvilede den spanske lovgiver at indføre en bestemmelse, der fastsætter de betingelser, hvorunder der kan iværksættes appel til prøvelse af en afgørelse vedrørende en indsigelse, som er rejst inden for rammerne af en sådan procedure.

42. For det andet, som anført af Kommissionen, indebærer den effektive anvendelse af EU-retten, der uomtvisteligt medfører en ret til effektiv domstolsbeskyttelse, som er knæsat i chartrets artikel 47, ikke en pligt for medlemsstaterne til at indføre en tostrengt domstolsbeskyttelse.

43. Som generaladvokat Mengozzi anførte i sit forslag til afgørelse i sagen *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*¹⁶ vedrørende forbrugerbeskyttelse, indeholder EU-retten ikke særlige forpligtelser for så vidt angår det antal instanser, som medlemsstaterne skal fastsætte. Det er anerkendt, at traktaterne ikke har haft til hensigt at skabe andre søgsmålsmuligheder end dem, som findes, medmindre det følger af den nationale retsordens opbygning, at der ikke foreligger et retsmiddel, der giver mulighed for, endog tilfældigt, at sikre, at borgernes rettigheder i henhold til EU-retten overholdes. Retten til behandling i to instanser er endvidere ikke hidtil i det mindste inden for det civile område blevet knæsat i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, underskrevet i Rom den 4. november 1950¹⁷. Endelig giver princippet om effektiv domstolsbeskyttelse borgeren ret til adgang til domstolsprøvelse, men ikke til flere retsinstanser¹⁸.

44. For det tredje er jeg af den opfattelse, at den i hovedsagen omhandlede nationale regel, der er til hinder for, at rekvisitus i forbindelse med en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom kan iværksætte appel af en afgørelse, hvorved rekvisitus ikke får medhold i sin indsigelse, ikke indebærer, at anvendelsen af de rettigheder, som rekvisitus er tillagt i henhold til EU-retten, reelt gøres umulig eller uforholdsmæssig vanskelig.

45. Hvis man i første omgang ser på den lære, der kan udledes af retspraksis, herunder bl.a. dom *Aziz* (EU:C:2013:164), må det konstateres, at de rettigheder, som forbrugerne tillægges i henhold til direktiv 93/13, beskyttes effektivt, når forbrugeren har mulighed for at påberåbe et urimeligt kontraktvilkår for den retsinstans, der har ansvaret for at behandle indsigelsen mod realisering af pant i fast ejendom, samt når retsinstansen er beføjet til af egen drift at henvise til, at der foreligger et sådant urimeligt vilkår, og i givet fald at udsætte fuldbyrdelsen.

46. For at vende tilbage til hovedsagen forekommer det mig, at både skyldner og den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, har haft mulighed for at anføre, at kontraktvilkårene i den i hovedsagen omhandlede lånaftale muligvis var urimelige.

47. Det er ganske vist i det foreliggende tilfælde blevet fremhævet, at det er problematisk, at den nationale lovgivning, der fandt anvendelse på tidspunktet for proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom, ikke foreskrev, at et urimeligt kontraktvilkår i den omtvistede lånaftale kunne udgøre en indsigelsesgrund mod realiseringen af pant i fast ejendom, eller at den nationale ret, der skulle behandle en tvangsfuldbyrdsbegæring, kunne henvise til en sådan omstændighed.

48. Det følger endvidere af de af den forelæggende ret anførte oplysninger, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, ikke har taget stilling til, om der forelå et urimeligt kontraktvilkår i den i hovedsagen omtvistede lånaftale med pant i fast ejendom.

16 — C-413/12, EU:C:2013:532, punkt 23.

17 — *Ibidem*, navnlig punkt 23 og 29. Jeg erindrer i denne henseende om, at det følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at den nævnte konventions artikel 6, stk. 1, ikke pålægger de kontraherende stater at etablere appel- og kassationsinstanser i civile sager (jf. bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 23.5.2006, sag nr. 42482/02, *Antonenko mod Rusland*).

18 — Jf. i denne henseende dom *Samba Diouf* (C-69/10, EU:C:2011:524, præmis 69).

49. Det fremgår således af forelæggelsesafgørelsen, at indsigelsen mod den omtvistede realisering af pant i fast ejendom blev fremsat den 12. marts 2013, dvs. før ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2003. Appellanterne havde derfor ikke mulighed for at støtte deres indsigelse på, at de vilkår, der var indeholdt i realkreditlånsaftalen, var urimelige.

50. Det bemærkes imidlertid, at Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón i medfør af den første overgangsbestemmelse i lov nr. 1/2013¹⁹ havde mulighed for af egen drift at vurdere, om kontraktvilkåret om betaling af morarenter fra den 14. maj 2013 var urimeligt. Den ret, der skulle tage stilling til tvangsfuldbyrdelsen, havde således mulighed for at vurdere det nævnte vilkår, at konstatere, om der var tale om et urimeligt vilkår, og følgelig at beslutte at indstille eller udsætte tvangsfuldbyrdelsen allerede fra den 19. juni 2013, hvor den nævnte ret tog stilling til indsigelsen mod realiseringen af pantet i den fast ejendom.

51. Den fjerde overgangsbestemmelse gav endvidere forbrugeren en ekstraordinær mulighed for at rejse indsigelse med henvisning til de nye indsigelsesgrunde, der var fastsat bl.a. i LEC's artikel 695, stk. 4. Appellanterne havde således i medfør af denne bestemmelse mulighed for at påberåbe sig, at der forelå urimelige kontraktvilkår, i en periode på en måned fra ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013, dvs. fra den 16. maj 2013 til den 16. juni 2013.

52. For det fjerde indebærer den manglende mulighed for at iværksætte appel, som appellanterne står over for, ikke, at de fratages enhver mulighed for at få realitetsprøvet påstanden om, at de kontraktvilkår, som efter appellanternes opfattelse er urimelige, skal erklæres ugyldige. Det følger af Domstolens praksis, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser²⁰.

53. Det må imidlertid ikke glemmes, at den i hovedsagen omhandlede fuldbyrdelsesprocedure, der har til formål at inddrive en fordring i henhold til et fuldbyrdelsesgrundlag, der formodes at være gyldigt, som følge af dens art adskiller sig væsentlig fra anerkendelsessøgsmålet. Det tilkommer debitor, såfremt denne mener at have lidt en skade, at anlægge et anerkendelsessøgsmål, inden for rammerne af hvilken retten kan tage stilling til alle spørgsmål, der vedrører selve berettigelsen af et fuldbyrdelseskrav.

54. Som Kommissionen har anført, indebærer den spanske procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, at det kun er muligt at få en retlig drøftelse af de spørgsmål, der vedrører fordringens og låneaftalens gyldighed, inden for rammerne et fuldt ud kontradiktorisk anerkendelsessøgsmål. Jeg bemærker i denne henseende, at selv om det fremgår af LEC's artikel 695, stk. 4, at ud over de tilfælde, hvor det besluttet, at fuldbyrdelsen skal indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, kan kendelser, hvorved der tages stilling til de i denne artikel nævnte indsigelsesgrunde, ikke appelleres, fremgår det udtrykkeligt af bestemmelsen, at »virkningen heraf alene gælder for den fuldbyrdelsessag, hvori kendelsen er afsagt«. Med andre ord: I den situation, hvor den ret, der har ansvaret for at behandle fuldbyrdelsen, forkaster de påstande, der er fremsat af forbrugeren, som er skyldner, begrænses virkningerne af denne afgørelse til fuldbyrdelsesproceduren.

19 — Bestemmelsen har følgende ordlyd: »Denne lov finder anvendelse på retslige og udenretslige procedurer vedrørende realisering af pant i fast ejendom, der er indledt senest på tidspunktet for denne lovs ikrafttrædelse, i hvilken forbindelse der endnu ikke er blevet gennemført en udsættelsesforretning.« Denne bestemmelse skal sammenholdes med den nye bestemmelse i LEC's artikel 552, stk. 1, andet led, hvoraf bl.a. fremgår, at »[n]år retten finder, at fuldbyrdelsesgrundlaget indeholder et kontraktvilkår [...], der må anses for urimeligt, skal den indhente parternes bemærkninger hertil inden for 15 dage«.

20 — Jf. dom Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

55. I det tilfælde, hvor forbrugeren beslutter at anlægge et almindeligt søgsmål (ugyldighedssøgsmål), og hvor retten fastslår, at et eller flere af vilkårene i låneaftalen med pant i fast ejendom er ugyldige, fordi de er urimelige, vil tvangsfuldbyrdelsen af det i den nævnte aftale indeholdte vilkår uundgåeligt blive anfægtet og med al sandsynlighed udsat. Selv om det antages, at den omstændighed, at der anlægges et søgsmål med påstand om ugyldighed, idet der foreligger urimelige kontraktvilkår, ikke har den virkning, at en samtidig tvangsfuldbyrdesprocedure udsættes, er den effektive beskyttelse, der tillægges i henhold til direktiv 93/13, efter min opfattelse tilstrækkeligt sikret ved den *supplerende* mulighed, som forbrugerne og retten har ifølge de nationale bestemmelser, der finder anvendelse på fuldbyrdesproceduren, for at hindre realiseringen af pantet i den faste ejendom. Den i hovedsagen omhandlede situation adskiller sig fra de særlige forhold, der gav anledning til dom Aziz (EU:C:2013:164), hvor realiseringen af pantet i den faste ejendom *på ingen måde* kunne udsættes.

b) Den effektive virkning og den påståede manglende processuelle ligestilling som følge af de appelmuligheder, der stilles til rådighed for kreditor i en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom

56. I det foreliggende tilfælde har bl.a. Kommissionen anført det argument, at LEC's artikel 695, stk. 4, stiller forbrugeren i en situation, der er til ugunst i forhold til den erhvervsdrivende, idet den fratager forbrugeren enhver mulighed for at appellere den kendelse, hvorved forbrugeren indsigelse ikke tages til følge, mens bestemmelsen giver modparten, dvs. den erhvervsdrivende, mulighed for at appellere til en højere ret, hvis der træffes en afgørelse imod den erhvervsdrivende. Den omstændighed, at en af sagens parter har mulighed for at appellere en afgørelse, der er i strid med partens interesser, mens denne mulighed ikke indrømmes modparten, er klart i strid med princippet om parternes processuelle ligestilling, der er knæsat i chartrets artikel 47, stk. 2. Det foreholder sig så meget desto mere således, eftersom direktiv 93/13 netop har til formål at genskabe balancen mellem forbrugere og erhvervsdrivende.

57. Selv om denne udlægning af sagen umiddelbart forekommer logisk, er den efter min opfattelse baseret på en overfladisk gennemgang af den i hovedsagen omhandlede situation og er af de grunde, jeg vil anføre nedenfor, langt fra overbevisende.

58. Som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået inden for strafferetsområdet²¹, er det ganske vist ubestrideligt, at nationale bestemmelser, der skaber ulighed mellem parterne i forhold til muligheden for at appellere til en højere instans, potentielt er uforenelige med princippet om processuel ligestilling.

59. Den omstændighed, at rekvisiti ikke kan appellere en afgørelse, hvorved deres indsigelse ikke tages til følge, mens det er muligt at appellere en kendelse, hvorved det besluttes, at fuldbyrdesproceduren indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, skyldes selve fuldbyrdesprocedurens art.

60. Den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse udspringer nemlig af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, der vedrører fuldbyrdelsen på kreditors begæring af et tvangsfuldbyrdesgrundlag i form af pant. En sådan procedure indebærer nødvendigvis, at et formuegode forudgående er blevet stillet som sikkerhed, og at kreditor på dette grundlag i tilfælde af

21 — Jf. i denne retning Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 3.12.2002, Berger mod Frankrig, nr. 48221/99, § 38.

at skyldneren ikke overholder sin betalingsforpligtelse, kan påberåbe sig et tvangsfuldbyrdsgrundlag, der er bekræftet ved notarpåtegning og indført i ejendomsregistret. Der består en generel formodning for, at den ret, der er omfattet af fuldbyrdsgrundlaget, er sikker, og at fuldbyrdsgrundlaget er eksigibelt²².

61. Den omstændighed, at muligheden for appel er begrænset til de tilfælde, hvor fuldbyrdelsen helt eller delvist indstilles, kan med andre ord let forklares ved den omstændighed, at hovedreglen er, at der skal ske fuldbyrdelse, idet kreditor har påberåbt sig et privilegeret fuldbyrdsgrundlag.

62. Inden for en sådan procedure, hvis genstand er afgrænset, og som har en summarisk karakter, foretager den ret, ved hvilken sagen er anlagt, endvidere i princippet ikke en prøvelse af sagens realitet og de grunde, der kan begrunde en udsættelse af fuldbyrdelsen er begrænsede til dem, der er fastsat i Ley de Enjuiciamiento Civil.

63. Den klare »privilegerede stilling«, som indrømmes kreditor, der i modsætning til skyldneren gives mulighed for at anlægge et nyt søgsmål til prøvelse af en afgørelse, der går ham imod, forklares således ved den omstændighed, at proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom netop har til formål at beskytte den berettigede i henhold til et privilegeret fuldbyrdsgrundlag. Som den spanske regering har anført, skal pantaver have mulighed for at påberåbe sig et fuldbyrdsgrundlag i forhold til en retsafgørelse, der er i strid med den forudgående fuldbyrdsordre.

64. Enhver anden afgørelse vil være ensbetydende med at tilsidesætte de rettigheder, der tilkommer den berettigede i henhold til et fuldbyrdsgrundlag, som proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom netop skal beskytte, idet den giver skyldneren mulighed for at hindre fuldbyrdelsen og dermed at hindre håndhævelsen af den tidligere fastslåede rettet.

65. Jeg er derfor af den opfattelse, at det er fejlagtigt at hævde, at den omtvistede nationale lovgivning indebærer en »proceduremæssige ulempe« for forbrugeren²³.

66. I denne sammenhæng forekommer det mig væsentligt at erindre om, at det af dom Aziz (EU:C:2013:164) blot følger, at det i forbindelse med proceduren med henblik på realisering af pant i fast ejendom ligeledes skal være muligt for rekviritus til støtte for en indsigelse mod fuldbyrdelsen at påberåbe sig, at fuldbyrdsgrundlaget er ugyldigt, at et af kontraktvilkårene i låneaftalen er urimeligt, eller at der under et senere anerkendelsessøgsmål kan iværksættes foreløbige foranstaltninger med opsættende virkning på realiseringen af pantet i den faste ejendom, såfremt der fremsættes begæring om, at et sådant kontraktvilkår erklæres ugyldigt, hvilket appellanterne ikke har gjort i den foreliggende sag. Lov nr. 1/2013 opfylder netop disse krav ved blandt flere ændringer at indføre en indsigelsesgrund mod fuldbyrdelsen, der vedrører den omstændighed, at den aftale, der udgør fuldbyrdsgrundlaget, er urimelig.

22 — Generaladvokat Kokott har i sit forslag til afgørelse i sag Aziz (C-415/11, EU:C:2012:700, punkt 55) bl.a. henvist til den omstændighed, at der allerede foreligger et eksigibelt dokument i form af det notarielt bevidnede dokument, og at det må anerkendes, at kreditor er interesseret i en hurtig gennemførelse af fuldbyrdelsen. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har endvidere fastslået, at en fuldbyrdsprocedure vedrørende en rettet, der støttes på et notarielt bevidnet dokument, hvorved der er stillet sikkerhed for en bestemt fordring, i lighed med en rettet, der støttes på en dom, skal gennemføres inden for en rimelig frist (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom, Estima Jorge mod Portugal, *Report of Judgements and Decisions* 1998-II).

23 — Jeg bemærker, at Tribunal Constitucional (forfatningsdomstol) som svar på en række spørgsmål om forfatningsstridighed, der var forelagt af visse spanske retter (jf. bl.a. dom nr. 41/1981 af 18.12.1981 og nr. 217/1993 af 30.6.1993 samt kendelse nr. 113/2011 af 19.7.2011), henviste til, at en procedure vedrørende fuldbyrdelse af en registreret tinglig sikkerhed, har summarisk karakter, og den omstændighed, at rekviritus altid har mulighed for at anlægge et tilsvarende anerkendelsessøgsmål. I denne forbindelse kan denne part derfor ikke påberåbe sig retten til forsvar. Tribunal Constitucional (Anden Afdeling) udtalte mere udtrykkeligt i kendelse af 21.7.1988, at den omstændighed, at det ikke var muligt at appellere en afgørelse, hvorved der tages stilling til en indsigelse, ikke var forfatningsstridigt, og fastslog, at dette ikke udgjorde en krænkelse af princippet om parternes ligestilling.

67. Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at artikel 7 i direktiv 93/12 ikke er til hinder for en national bestemmelse som LEC's artikel 695, stk. 4, der inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom ikke giver mulighed for at appellere en kendelse, hvorved det besluttes, at fuldbyrdelsen skal indstilles.

B – Det andet spørgsmål: overholdelse af princippet om processuel ligestilling og retten til en effektiv domstolsbeskyttelse

68. Den forelæggende ret ønsker med det andet spørgsmål oplyst, om den omtvistede nationale bestemmelse er forenelig med princippet om processuel ligestilling, der udgør en del af retten til effektiv domstolsbeskyttelse, som er knæsat i chartrets artikel 47.

69. Inden jeg besvarer selve spørgsmålet, er det indledningsvis nødvendigt at fastslå, om Domstolen har kompetence til at træffe afgørelse, idet den står over for en situation, der vedrører gennemførelsen af EU-retten som omhandlet i chartrets artikel 51, stk. 1²⁴.

70. Som anført af BBVA og den spanske regering, er det tvivlsomt, om dette er tilfældet, idet den retlige situation, der i det foreliggende tilfælde er tvist om, ikke direkte reguleres af EU-retten.

71. Det må ganske vist ikke glemmes, at Domstolen har en meget bred forståelse af, hvad der henhører under dens kompetenceområde, da det må anses for veletableret, at dens kompetenceområde vedrører alle situationer, »der gennemfører EU-retten«, idet dette udtryk skal forstås bredt²⁵.

72. I modsætning til f.eks. den situation, der var genstand for Åkerberg Fransson-dommen, og som omhandlede sammenhængen mellem artikel 2, artikel 250, stk. 1, og artikel 273 i direktiv 2006/112/EF²⁶ samt artikel 325 TEUF, er det i hovedsagen imidlertid vanskeligt at identificere sammenhængen med direktiv 93/13, hvilket i øvrigt bekræftes af den omstændighed, at henvisningen til det nævnte direktiv synes at være tilføjet i anmodningen om præjudiciel afgørelse som følge af, at BBVA har fremsat bemærkning herom under sagen²⁷.

73. Det er nemlig vanskeligt at forstå, hvilken EU-retlig bestemmelse eller hvilket EU-retligt princip, der helt præcist er tale om. Som det fremgår af de bemærkninger, som jeg har nævnt i forbindelse med besvarelsen af det første spørgsmål, er spørgsmålet om retten til at appellere en retsafgørelse, hvorved der tages stilling til en indsigelse mod realisering af pant i fast ejendom, i mangel af harmonisering af de processuelle regler, der regulerer fuldbyrdelsesprocedurer, underlagt princippet om procesautonomi. Det er i øvrigt ikke på EU-rettens nuværende udviklingstrin muligt at fastslå, at effektivitetsprincippet er til hinder for en national bestemmelse som LEC's artikel 695, stk. 4. Den omstændighed, at den forelæggende ret generelt henviser til de krav til beskyttelse af forbrugere, der følger af direktiv 93/13, er ikke tilstrækkelig til, at Domstolen kan erklære sig kompetent til at besvare spørgsmålet.

24 — Det bemærkes, at chartrets anvendelsesområde for så vidt angår medlemsstaternes virke er defineret i chartrets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser kun er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten.

25 — Jf. bl.a. dom Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, præmis 16 ff.).

26 — Rådets direktiv af 28.11.2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT L 347, s. 1).

27 — BBVA har anført, at den forelæggende ret under den nationale procedure agtede at indgive en anmodning om præjudiciel afgørelse udelukkende med henvisning til chartrets artikel 47 og dermed uden at nævne direktiv 93/13. Først efter at have modtaget BBVA's bemærkninger besluttede den forelæggende ret at omformulere spørgsmålet med henblik på at lade direktiv 93/13 indgå i forelæggelsen.

74. Efter min opfattelse er den i hovedsagen omhandlede retlige tvist, der vedrører nationale bestemmelser om de retsmidler, der kan bringes i anvendelse mod en retsafgørelse, hvorved der tages stilling til en indsigelse mod realiseringen af pant i fast ejendom, fuldstændig reguleret ved national ret, idet der ikke er tale om »gennemførelse af EU-retten«. Enhver anden afgørelse vil være ensbetydende med at tilsidesætte betingelsen i chartrets artikel 51, stk. 1, hvilket vil medføre, at anvendelsesområdet for EU-retten udvides ud over Unionens kompetencer²⁸.

75. Selv om det antages, at Domstolen beslutter, at den er kompetent til at besvare spørgsmålet, mener jeg under alle omstændigheder ikke, at der foreligger forhold, som kan krænke princippet om processuel ligestilling eller retten til en retfærdig rettergang.

76. I betragtning af svaret på det første spørgsmål er det ikke længere fornødent at besvare det andet spørgsmål.

77. Da det er blevet fastslået, at den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse fuldt ud opfylder de krav, der følger af effektivitetsprincippet, finder jeg det nemlig ikke nødvendigt at undersøge, om den nævnte bestemmelse desuden opfylder retten til effektiv domstolsbeskyttelse, der er knæsat i chartrets artikel 47. Selv om denne bestemmelse omfatter forskellige elementer, er rækkevidden af retten til effektiv domstolsbeskyttelse i den foreliggende sag for så vidt angår muligheden for at appellere en afgørelse, hvorved der tages stilling til en indsigelse mod realisering af pant i fast ejendom, sammenfaldende med den vurdering af, om effektivitetsprincippet er overholdt, der er foretaget i forbindelse med besvarelsen af det første spørgsmål.

78. Det følger af de ovenstående betragtninger, at princippet om processuel ligestilling, der er knyttet til retten til effektiv domstolsbeskyttelse i chartrets artikel 47, såfremt det antages, at dette princip finder anvendelse i den i hovedsagen omhandlede fuldbyrdelsesprocedure, ikke er til hinder for en national retsregel som LEC's artikel 695, stk. 4, der inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom gør det muligt at appellere en kendelse, hvorved det besluttes, at fuldbyrdelsen indstilles.

IV – Stillingtagen

79. På baggrund af det ovenfor anførte foreslår jeg, at Domstolen besvarer de af Audiencia Provincial de Castellón forelagte spørgsmål som følger:

»Hverken effektivitetsprincippet, sammenholdt med det beskyttelsesformål, der forfølges ved Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler, eller retten til effektiv domstolsbeskyttelse er til hinder for en national processuel bestemmelse, der inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom begrænser retten til at iværksætte appel til at indgive appel til prøvelse af en kendelse, hvorved det besluttes, at fuldbyrdelsen skal indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse.«

28 — For en gennemgang af den seneste anvendelse af de relevante principper, jf. bl.a. dom Pelckmans Turnhout (C-483/12, EU:C:2014:304, præmis 17-21).